

Modernity as colonialism, racism, and holocaust

Sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım olarak modernlik

Sezgin Kızılçelik¹

Abstract

Modernity is a history changing phenomena that has left an irreplaceable mark particularly in the Western world in the last five hundred years. This is the reason why modernity has been at the centre of the works of philosophers and sociologists. Modernity has denoted various meanings and been defined on different levels. Modernity, therefore, has two faces: one wears make-up while the other does not. The face of modernity in make-up is its fake side with the emphasis it puts on freedom, equality, human rights, democracy, justice, peace, brotherhood, welfare, wealth, and good spirits. The other face of modernity, however, is its real face free of its misleading veil. Despite all the polish applied on the surface of modernity, time has removed its superficial mask and revealed its defects, crises, and problems. In other words, the actual face of modernity entails war, violence, savageness, genocide, xenophobia, colonialism, racism, inequality, slavery, injustice, exploitation and poverty. When one studies modernity under spotlight, it can clearly be seen that the major faults within are barbarism, despotism, totalitarianism, terrorism, colonialism, racism, ethnic cleansing, and holocaust. This paper focuses on colonialism, racism, and holocaust, three of the serious make-up components curtaining the face of modernity. Modernity and these three concepts are closely related. Modernity is based on colonialism and it was colonialism that has triggered tendencies towards racism. It was modernity itself that had led to a world order that casts away, marginalises, and

Özet

Modernlik, dünya tarihinin akışını değiştiren, bilhassa Batı dünyasının son beş yüzyılına damgasını vuran bir olgudur. İşte, bu yüzden, gerek geçmişte gerekse de günümüzde filozofların ve sosyologların ilgisini çeken konuların başında modernlik gelmektedir. Modernlik, kendisine farklı anlam yüklemeleri yapılan ve değişik boyutlarıyla tanımlanan bir olgudur. Modernliğin biri makyajlı, diğeri makyajsız olan iki yüzü vardır. Modernliğin makyajlı yüzü, özgürlüğe, eşitliğe, insan haklarına, demokrasiye, adalete, barışa, kardeşliğe, refaha, zenginliğe ve mutluluğa vurgu yapan sahte yüzüdür. Modernliğin diğeri yüzü olan makyajsız yüzü ise, aslında onun gerçek yüzüdür. Modernliğin yüzüne yapılan bütün cilalara rağmen zamanla onun defoları, krizleri ve sıkıntıları daha görünür hale gelmiştir. Daha açık bir deyişle, modernliğin savaşı, şiddeti, vahşeti, soykırımı, yabancı düşmanlığını, sömürgeciliği, ırkçılığı, eşitsizliği, köleliği, adaletsizliği, sömürüyü ve yoksulluğu içeren gerçek yüzü vardır. Modernliği yüzeysel değil, derinlemesine analiz ettiğimizde karşımıza modernliğin ana pürüzleri olarak barbarlık, despotizm, totalitarizm, terörizm, sömürgecilik, ırkçılık, etnik temizlik ve soykırım gibi büyük problemler çıkmaktadır. Bu makalede, modernliğin gerçek yüzünü kaplayan ciddi arızalarından olan sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım üzerinde durulmuştur. Modernlik ile sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım arasında yakın bir ilişki vardır. Modernlik, sömürgeciliğe dayanan bir sistemdir.

¹ Prof. Dr., İnönü University, Faculty of Science and Letters, Department of Sociology, sezgin.kizilcelik@gmail.com

humiliates the other. Colonialism and racism, the two good-old friends of modernity, have prepared the ground for the holocaust. In this article, holocaust is analysed with reference to Zygmunt Bauman's *Holocaust* (the massacre of the Jews) with the aim of studying modernity in relation to colonialism and racism.

Keywords: Modernity; modern society; colonialism; racism; Holocaust; Zygmunt Bauman.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Sömürgeciliğin yayılmasıyla ırkçılık eğilimleri çoğalmıştır. Modernlik, farklı olanı dışlayan, ötekileştiren ve aşağılayan bir toplum düzeni inşa etmiştir. Modernliğin sadık dostu sömürgecilik ve ırkçılık, aynı zamanda, soykırımlara zemin hazırlamıştır. Makalede, soykırım, Zygmunt Bauman'ın *Holocaust*, yani "Yahudilerin topluca katledilmesi" örneği üzerinden irdelenmiştir. Bu makalenin ana amacı, modernliği, birbirleriyle bağlantılı olan sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım boyutları bağlamında tahlil etmektir.

Anahtar Kelimeler: Modernlik; modern toplum, sömürgecilik; ırkçılık, soykırım; Zygmunt Bauman.

1. Giriş ya da Bir Ana Sorun Olarak Modernlik

Modernliğin uzun bir geçmişi vardır. Modernlik, dünya tarihini biçimlendiren bir olgudur. Modernlik, hem Batı uygarlığına hem de Doğu uygarlığına yön vermiştir. Modernliğin ne olduğunu anlamak için onun ortaya çıkış sürecini ana hatlarıyla ele almak gerekir.

Modernlik, Amerika'nın keşfi, Rönesans ve Reform hareketleri, burjuvazinin ortaya çıkışı, 17. yüzyıldaki bilimsel ve felsefi devrimler ile bağlantılıdır (Paz, 1993: 88). Modernliği belirleyen bilimsel, kültürel, endüstriyel ve siyasal devrimler söz konusudur (Jeanniere, 1993: 16-22). Modernliğin inşası bakımından 1776 Amerikan Devrimi ve 1789 Fransız Devrimi önem arz eder (Toulmin, 2002: 13). Fransız Devrimi ve onunla bağlantılı olan Aydınlanma, modernliğin en mühim sosyal ve politik kopuşudur (Jameson, 2004: 33). Modernliğin diğer kaynakları ise, büyük keşifler, sanayileşme, kentleşme, kitlesel göçler, kitle iletişim sistemleri, ulus-devletler, sosyal hareketler ve kapitalist dünya pazarıdır (Berman, 1994: 12). Modernlik, esasında Rönesans ve Reform hareketlerinin biçimlendirdiği "modern zamanlara", yani "modern çağa" işaret eder. Frankfurt Okulu'nun ikinci kuşağının en etkili düşünürü Jürgen Habermas, Hegel'den yola çıkarak, modernliği yeni bir çağ olarak nitelemiştir. Habermas'a göre, "Hegel, modernlik kavramını öncelikli olarak tarihsel bağlamı içinde, yani yeni bir çağa ait bir kavram olarak kullanmıştır: Bu 'yeni çağ', 'modern çağ'dır" (1995: 5). Modernlik, sıklıkla, bir dönem olarak ya da bir dönemin karakteristik niteliklerinin kümesi olarak dile getirilir (Foucault, 2000a: 72). Neticede, 1492'de Amerika'nın keşfi/işgali, Rönesans, Reform ve kapitalizmin başlangıcı, sık sık modernliğin kökenlerinin işaretleri olarak ele alınmıştır. Bundan dolayı modernlik, tarihin yeni bir dönemi olarak görülebilir (Kellner, 1989: 3). Kısaca, modernliğin genellikle 16. ve 17. yüzyıllarda başladığı kabul edilmektedir (Lash, 1993: 47). Modernlik, Batı Avrupa'da yüzyıllar evvel bir dizi derin sosyal, yapısal ve entelektüel değişimle başlayan, özellikle Aydınlanma'nın gelişmesiyle kültürel bir proje olarak ve kapitalist toplumun gelişme göstermesiyle de sosyal olarak kurulan bir hayat tarzı olarak olgunluğa ulaşan tarihî bir dönemdir (Bauman, 2003: 13).

Görüldüğü üzere, modernlik, Batı'da ortaya çıkmış ve orada gelişmiştir. Modernlik, Batı'ya özgüdür. Günümüzün tanınan sosyologlarından Anthony Giddens (1994: 156-157), "modernlik Batı'ya özgü bir proje midir?", sorusuna, "lafı gevelemeden 'evet' yanıtı verilmelidir", diyerek doğru bir tespit yapmıştır. Giddens'in saptamasına başka sosyal teorisyenler de katılmıştır. Örneğin, Samir Amin'e göre (2010: 65), Batı'nın en önemli iki ülkesi İngiltere ve Fransa, modernliğin öncüleridir. Her iki toplum, modernliği sistematik olarak inşa etmişlerdir. Peter Wagner'a göre, modernlik, Avrupa'da inşa edilmiştir (2013: 12). Alain Touraine de modernliğin Batılı yönüne dikkat çekmiş, "Batı, modernliği bir devrim olarak düşünmüş ve yaşamıştır" (1994: 25), demiştir. Çünkü modernliğin ilerleyişi, kırsal toplumun "dolaysız" ve "şeffaf", yani doğal olarak algılanan düzenini yok etmiştir (Bauman, 2016: 35). Modernliğin doğum yeri, Avrupa'dır (Wagner, 2013: 191).

“Gelenekten” bir kopuş olarak tanımlanan modernlik, Rönesans’tan itibaren Avrupa’da ortaya çıkmış (Amin, 2006: 9), Avrupa’yı güçlü ve üstün bir konuma getirmiştir (Amin, 2006: 9; Amin ve Kenz, 2006: 5). Bu noktada, modernliğin başlangıcını betimleyen ana unsurlardan biri, Descartesçi egonun simgelediği, akılcılığın ortaya çıkmasıdır. Ama bu, aynı zamanda, emperyalist yayılma dönemine de tekabül eder (Rattansi, 1997: 49).

Modernliğin makro düzeyde ciddi sıkıntılara yol açtığı, “tüm modern çağın bir çöküş dönemi” (Taylor, 1995: 9) olduğu bir gerçektir. İşte, bu yüzden, Batı’nın son beş yüzyılını tanımlayan modernliği irdelemek önem arz etmektedir. Modernliğin neliğini, temel özelliklerini ve defolarını altı temel noktada toplamak mümkündür.

Modernlik, ilk olarak, “akıl çağı”na ve akıl toplumu’na vurgu yapar. Modernlik, “akıl çağına adım atmaz” (Touraine, 1994: 228). Modernlik, doğrudan akıl, akılcılık ve akılcılaştırma ile bağlantılıdır. Modernlik, akılcı, bilimsel ve teknolojik etkinliğin ürünlerinin yaygınlaşmasıdır (Touraine, 1994: 23-24). Modernliğin ana özelliği ve belirleyeni, akılcılaştırma’dır. Bu çerçevede, modern sosyolojinin kurucularından Max Weber’in argümanları ilgi çekicidir. Weber’e göre, modernlik, akılcılaştırma ve onun biçimlendirdiği bürokrasi, bürokratikleşme, bürokratik devlet ve yönetim gibi yeni kurumlarla ilişkilidir (Weber, 1995: 98-309; 1987: 150; Kellner, 1989: 3-4). Weber, akılcılaştırmanın Batı hayat tarzının temel niteliklerini, yani insanların “kaderini” belirlediğini vurgulamış ve akılcılaştırma’yı “modern dünyanın sorunlu anlatımı olarak” (Löwith, 1999: 96-97) nitelmiş, akılcılaştırma ile birlikte dünyanın “büyüden arındırılması”nın (“dünyanın büyüsunü kaybetmesi”nin) modern çağın kaderi olduğunu ileri sürmüştür (Weber, 2004: 167; 1987: 150). Nitekim Weber’den hareketle, modernliğin özünün sosyal dünyanın mitten arındırılması ve büyüsunü bozulması olduğunu ifade etmek bir klişe haline almıştır (Buck-Morss, 2010: 279).

Modernlik, ikinci olarak, “kesinliğe” işaret eder. Zygmunt Bauman’ın vurguladığı gibi, modernlik, bir “kesinlik çağı”dır (Bauman, 1996: 152) ve hiç bitmeyen amaçları sürekli bir biçimde “sabitleme çabası”dır (Bauman, 2001: 35). Modernlik, “kesinlik” sembolü altında doğmuş ve bu simge altında zaferlerini kazanmıştır. Modernlik, düzen, kesinlik ve kontrol diyarı haline gelmiştir (Bauman, 2013: 43). Lakin modernliği biçimlendiren bütün sabitlikler ve kesinlikler, zarara ve yıkıma neden olmuştur (Bauman, 2000a: 131). İşte, bu yüzden, katı modernlik döneminde, herkes için geçerli olan, sertlikle/aşırı disiplinle yönetilen ve sıkı kontrol edilen daimi düzene çok yaklaşmıştır (Bauman, 2011: 103). Bu noktada, Weber, modernliğin ruhunu biçimlendiren, aşırı düzene, disipline ve denetime işaret eden bürokrasiye ve bürokratikleşmeye “özgürlük yitimi” olarak bakmıştır (Habermas, 2001: 769). Weber, modernliğin simgelerinden olan bürokrasiyi, bireylerin içinde hapsedildiği ve temel insanlıklarının kabul edilmediği bir kafes olarak değerlendirmiştir (Ritzer, 1998: 51). Weber’e göre, modern hayatın hesaplılığı özgürlük değil bir “demir kafes” yaratmıştır (Turner, 1997: 261). Kısaca, Weber, modernliğin “demir bir kafes”in (Weber, 1985: 146) oluşmasına yol açtığını ileri sürmüştür. Michel Foucault ise, modernliği ve onun inşa ettiği toplum düzenini “hapisane”ye benzetmiştir. Foucault, modernliğin doğuşu ile hapisanenin doğuşu arasında bir benzerlik görmüştür. Foucault, modernliği, toplumu bir “disiplin toplumu” haline getiren bir süreç olarak değerlendirmiştir (Timur, 2005: 68). Foucault, modernliğin toplumları hapisaneye dönüştürdüğünü ileri sürmüş, hapisaneyi, modern toplumun sosyal sisteminin gizli bölgelerinden biri, modern bireyin hayatının kara hanelerinden biri olarak nitelendirmiştir (Foucault, 2000b: 102).

Modernlik, üçüncü olarak, “makro olanı” önemser, mikro olanı geri plana iter. Bu hususta Bauman, modernliğin (“katı”/“ağır” aşamasının), aynı zamanda, “büyüklük” takıntılı modernlik olduğunu belirtmiştir. Ağır modernlik, “büyük iyidir” türü bir modernlik çağıdır. Bu modernlikte amaç, mekânı fethetmek ve her tarafına götürülebilir mülkiyet işaretleri bırakarak ve “Girmek Yasaktır!” tabelaları asarak sahiplenmektir. Ağır modernliğin takıntılıları arasında en kalıcı olanı ise, bölgedir. Ağır modernlik, bölgesel fetihler dönemi olarak görülebilir. Çünkü ağır modernlik çağında zenginlik ve iktidar, demir madeni yatakları ve kömür damarları gibi büyük yer kaplayan hantal toprak ile sıkı sıkıya ilişkilidir (Bauman, 2017: 172-173). Bu yönüyle, modernlik, her şeyden evvel, bir “sınır uygarlığı”dır (Bauman, 2001: 37). Kısaca, Bauman’a göre, muazzam makineler, devasa fabrikalar ve kitlesel işgücü, yani büyüklük üzerinden tanımlanan iktisadi başarı ile hacim üzerinden

betimlenen sembolik güç, katı modernliğin tamamlayıcı unsurlarıdır (Elliott, 2017: 363). Bauman'a göre, modernlik, "katı"lık, ağır kimlikler, düzen, kesinlik, panoptikon gözetim ve tümlük gibi kavramlarla ifade edilebilir (Şimşek, 2016: 345-346). Modernlik, "ağır", "katı", "yoğun" ve "sistemsel"dir" (Bauman, 2017: s. 54).

Modernlik, dördüncü olarak, "dışlayıcı" bir özelliğe sahiptir. Bauman, özellikle "katı" modernliğin "dışlayıcı" olduğundan söz etmiştir (Bauman, 2010: 13). Modernliğin dışlayıcı niteliği, onun totaliter ruhundan ve yapısından kaynaklanır. Modernlik, özünde "totaliterlik eğilimleri" içerir (Bauman ve Tester, 2017: 105). Bu yönüyle modernlik, totaliterliğin en net örneği olan faşizmi üretir. Herbert Marcuse'ye göre, faşizm ile "devletin totaliteryan karakteri" ve "toplumun otoriteryan karakteri" (Marcuse, 2004: 70) ön plana çıkar. Dolayısıyla faşizmi, Adolf Hitler gibi "malum" kişilere bağlamak doğru değildir. Bugünkü dünyada faşizm, Hitler'in ya da Mussolini'nin hüneri değildir (Reich, 2002: 22). Meselâ, Hitler, Almanya'da faşizmin ilgiyle karşılandığını, kitlelere dayandığını ve toplumsal tabanının olduğunu belirtmiştir (Hitler, 2005: 457). Benzer bir biçimde Marcuse, 1960'larda Amerika'nın faşizme doğru yöneldiğini, hatta Hitler Almanyasıyla karşılaştırılmayacak kadar büyük totaliter bir örgüt için gerekli ekonomik ve teknik kaynaklara sahip olduğunu iddia etmiştir (Marcuse, 1991: 26-27). Ayrıca Max Horkheimer de faşizmin modern topluma uygun olduğunu ileri sürmüştür (Slater, 1989: 43).

Modernlik, beşinci olarak, "ilerleme" fikri üzerine kuruludur. Bu bağlamda, modernlik, insanlığa özgürlük, eşitlik ve kardeşlik getirmeyi, refahı ve zenginliği artırmayı, barbar bir dünya yerine uygar bir dünya vaat etmişti. Fakat "modernite projesi başarısızlığa uğramış, daha doğrusu, projenin uygulanması yanlış bir yola girmiştir" (Bauman, 1996: 227). Çünkü modernlik ile insanlık ilerlememiş, daha iyiye ve yükseğe doğru bir gelişme gösterememiştir. "İlerleme", sadece modern bir düşünce olarak kalmıştır. Nietzsche'nin deyişiyle, Avrupalılar değerlilik bakımından, Rönesans Avrupalısının fersah fersah altındadırlar (Nietzsche, 1995: 15). Beri yandan Arthur Schopenhauer, modernliğin temeli olan "ilerleme" sözcüğünün "ütopya" ya da "kuruntu" ile eş anlamlı olduğunu, "öte dünya kuruntusu"nun yerine 19. yüzyılın "ilerleme kuruntusu"nu geçirdiğini ileri sürmüştür (Sans, 2006: 78). Dolayısıyla modernliğin biçimlendirdiği Batı uygarlığı, iyiye doğru değil, daha kötüye doğru gitmektedir. Nietzsche, yüzyıl öncesinden Batı'da bir barbarlık döneminin başladığını ve uygarlık tarafından yok edilmek üzere olan bir uygarlık çağını yaşadığımızı iddia ederek günümüze ışık tutmuştur (Nietzsche, 1997: 77; 2006: 140). Modernlikle birlikte Batı "ikinci bir Karanlık Çağ" dönemine girmiştir (Oreskes ve Conway, 2015: 9). Barbarlık, Avrupa'dan gelmiştir (Garaudy, 2007: 15). Horkheimer de insanlığın kendi kendini yok ettiğini ve dünyanın delirmiş halde olduğunu iddia etmiştir (Adorno ve Horkheimer, 2013: 29). Sözün kısası, modernliğin biçimlendirdiği dünya tuhaf bir yer olmuş, modernlikle birlikte "akılcılığın/akılcılışmanın akıldışılığı" (Ritzer, 1983: 262; Held, 1987: 66) belirgin hale gelmiştir. Modernliğe damgasını vuran akılcılığa "tehlikeli bir sözcük" (Foucault, 2000c: 60) olmuş, modern "rasyonel toplumun hiç eksilmemiş irrasyonelitesi" (Adorno, 2012: 22) yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Modern toplum, "bir bütün olarak usdışı" (Marcuse, 1990: vii) bir yapıya bürünmüştür. Bu noktada, Foucault, tıpkı Horkheimer ve Adorno gibi, modern rasyonelliğin (akılcılığın) cebri bir güç konumuna geldiğini ileri sürmüştür (Best ve Kellner, 1998: 56).

Altıncı ve son olarak, modernliğin oluşumunu, ötekiliği tanımlama, var olan düzeni yasalaştırma ve belirsizliği ortadan kaldırma istenciyle nitelenen "yeni bir rejim" in tekeli dayatması olarak görmek gerekir (Wagner, 1996: 76). Modernlik, inşa edildiğinden beri "yapıcı" değil, "yıkıcı"dır. Modernlik, bir yaratıcı yıkım, devamlı olarak bir sökme ve yıkma çağı haline gelmiştir (Bauman, 2005: 86). Benjamin, modern çağın bu trajedisine yaklaşık seksen yıl öncesinden işaret etmiştir: Benjamin'e göre, teknik, insanlığa olumlu şeyler sunacağına, insanları siperlere yöneltir, kentlere yangın bombaları yağdırır (Benjamin, 2001: 79). Uzun lafın kısası, modern çağ, bir "yıkım" çağıdır. Modernlikle birlikte mükemmeliyete ulaşma hedefi, mükemmel bir tabloda yeri olmayan öğelerin toptan yok edilmesini, temizlenmesini ve bertaraf edilmesini gerektirmiştir. Bu noktada, yıkım, tam da yaratmanın özüdür, yani kusurluların yok edilmesi, mükemmeliyete giden yolda ilerlemenin zorunlu şartıdır. Modernlik serüveni, bilhassa da onun 20. yüzyıldaki akıbeti "yaratıcı

yıkımın tarihi”ydi (Bauman ve Lyon, 2013: 84). Kanımca, çağımızda modernliğin yıkıcılığının farklı boyutlarından üçü, yani sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım daha fazla ön plana çıkmıştır.

2. Modernlik ile Sömürgeciliğin Kol Kola Yürüyüşü

Modernlik ve sömürgecilik, birbirlerinden kopuk değildir. Söz konusu iki olgu, birbirleriyle yakından bağlantılıdır. Modernliğin tarihi, sömürgecilik uygulamalarıyla doludur. Modernliğin biçimlendirdiği Batı toplumları, sömürgecilik sayesinde dünyanın başka toplumları üzerinde egemenlik kurmayı ve onları kontrolleri altına almayı kendilerine rehber edinmişlerdir.

Modernlik, özü itibarıyla, sömürgeciler ve sömürüyle yaşar. Modernliğin kalesi olan “Batı uygarlığı (sömürüyü engellemek için değil), sömürü üzerine kuruludur” (Eğribel, 1994: 153). Modernliğin sahibi olan “Batılının yeryüzünde çok defa sömürgeci anlamına geldiğini unutmamak gerek” (İlhan, 2001: 25). Jean-Paul Sartre, Batı’da insan olmanın esasında sömürgeciliğin suç ortakları olmak anlamına geldiğini belirtmiştir (2001:25). Modern Batı, kendi kaynaklarının yetersizliğini kendi dışındaki uygarlıkların/toplumların zenginliklerine ticaret ve soygunculuk yoluyla el koyarak kapatmaktadır (Sezer, 1997: 74). Sömürgeci Batılılar, dünyada korkunç tahribatlar yapmışlar (Fanon, 2001), örneğin Güney Afrika’yı iki buçuk milyon beyaz insanın on üç milyon siyah insanı “sopa zoruyla tıktığı bir kazan” haline getirmişlerdir (Fanon, 1996: 85).

Sömürgecilik, modernliğin en büyük defolarından birisidir. Çağdaş Fransız filozoflarından Jean Paul Sartre, bu gerçeği itiraf etmiş ve “sömürgecilik bizim utancımızdır” (Sartre, 1995: 30), diye yazmıştır. Batılılar, sömürgecilik sayesinde bugünkü zenginliklerini elde etmişlerdir. Günümüzde Batı toplumlarının erişmiş olduğu refah düzeyinin yüksek olması, diğer toplumların, özellikle de Doğu toplumlarının önemli bir kısmının sömürge haline getirilmesiyle, yani onların kaynaklarının sömürüsüyle doğrudan bağlantılıdır. Modern Batı toplumları, dünyanın farklı coğrafyalarına yayılarak dünya egemenlik ilişkilerinde söz sahibi olmuşlardır.

Bilindiği üzere, Avrupalıların bilinçaltında dünyaya egemen olmak için her zaman bir “büyük Avrupa” hedefi vardır. Bunun için kendi haritalarını Atlantik Okyanusu’ndan Ural Dağları’na kadar genişletirler. Meselâ, Napolyon, Fransa’da yönetime geldiğinde Doğu’ya yürümüştür. Kezâ Hitler, Almanya’nın başına geçtiğinde Doğu’ya yürümüştür (Çeçen, 2005: 184-185). O halde modernlik, Avrupa’nın küresel genişleme dönemiyle bağlantılıdır (Childs, 2010: 28). Modernlik, kuşatıcıdır ve sömürgecilik yoluyla dünyanın geri kalanına egemen olma sürecidir (Touraine, 1994: 45). Modernliğin en önemli kurumsal boyutu olan kapitalizm (Giddens, 1994: 58), Batı dışında kalan coğrafyaların sömürgeleştirilmesini sağlamıştır. Bu çerçevede, Avrupa devletlerinin 1492’de Amerika’yı işgaliyle başlayan sömürgecilik faaliyetleri, daha sonra Afrika kıtasına, oradan Hindistan’a ve günümüze doğru geldikçe bütün dünyaya yayılmıştır. Modernliğin biçimlendirdiği Batı dünyasında sömürgecilik, kapitalizm ile birlikte zirve yapmıştır. Karl Marx ve Friedrich Engels’in deyişiyle, Amerika’nın keşfi ve Ümit Burnu’nun dolaşılması, kapitalizmin egemen sınıfı olan burjuvaziye yeni alanlar açmış, Doğu Hindistan, Çin ve Amerika’nın sömürgeleştirilme girişimlerini hızlandırmıştır (Marx ve Engels, 1998: 10-11). Marx’a göre, 1492’de Amerika’da altın ve gümüş madeninin bulunması, yerlilerin köleleştirilmesi ve kökünün kazınmaya çalışılması, Doğu Hint Adalarının işgal edilmesi ve yağmalanmaya başlanması, Afrika’nın ele geçirilmesi, kapitalist üretim çağının, yani modernliğin işaretleridir (Marx, 1986: 769). Amerika’nın keşfi, esasında Portekizlileri daha önce Afrika’ya sürmüş olan altın açlığından ötürüdür (Engels, 2000: 20). Christophe Colomb, Amerika kıtasının altın için işgal edildiğini açıkça dile getirmiştir. Marc Ferro’nun aktardığına göre, Colomb, yazılarında, yaptığı ilk seyahatinin en mühim gayesinin altın madeni aramak olduğunu belirtmiştir. Colomb, günlüğüne durmak istemediğini, adayı gezip altın bulmak istediğini yazmıştır (Ferro, 2011: 27). Modern Avrupalılar, Amerika’nın önemli zenginliklerini Avrupa’ya taşımışlardır. Fakat bunu yaparlarken de Amerikan yerlilerine karşı büyük bir katliam gerçekleştirmişlerdir. Avrupalıların 1492’de Amerika işgalinde orada bulunan Bartoloméo de las Casas, bu gerçeği, şöyle itiraf etmiştir: “İspanyollar keşif gezilerine köpeklerini de götürürler. Yüklerini taşıttıkları yerlilere zincir vururlar. Özellikle aç bıraktıkları köpeklerinin karınlarını yerlilerle doyuran İspanyollar, bazen birbirlerine ‘elindeki yerlilerin yarısını ödünç ver, yarın sana iade ederim’ diyebilecek kadar

vahşileştiriler. İspanyollar, köpeklerini yerlilere saldırtıp parçalatarak yediyorlar. ... İspanyollar, yerlilerin ceset parçalarını kancalara takıp teşhir ettikleri kasap dükkânları bile açtılar. Günün değişik saatlerinde yerli avına çıkan İspanyollar bazen birbirlerine sorarlar: ‘Kaç yerli avladın?’ Öteki cevap verir: ‘Köpeklerim bugün bu aşağılık yaratıklardan on altı, on yedi tane kadar parçaladı.’ Köpeklerine yedirmek üzere birbirlerinden borç yerli aldıkları, bu zorbalara birbirleri aleyhine açtıkları davaların tutanaklarında yer almıştır. Bundan daha korkunç ve daha zalimane bir davranış olabilir mi?” (Casas, 2009: 137). Alexis de Tocqueville de Avrupalıların, özellikle de İspanyolların köpeklerini vahşi hayvanların üstüne sürer gibi Amerikan yerlilerine saldırdıklarını ve acımadan her şeyi yağmaladıklarını ileri sürmüştür (Tocqueville, 2015: 505).

Avrupalılar Amerika soygunundan sonra boş durmamış, Afrika kıtasını ve Hindistan’ı ele geçirmeye ve oradaki kaynaklara el koymaya başlamışlardır. Avrupalılar, Afrika’da ve Hindistan’da kendilerine direnenleri katletmişlerdir. Örneğin, “İngiliz emperyalizmi Hindistan’a girince, oranın yapısını bozmuş, pamuğa el koymuş ve büyük katliamlara imza atmıştır. Marx’a göre, Hintlilerin el tezgahını kıran ve çıkırgını yok eden, İngilizler olmuştur. İngiltere, ilk önce Hint pamuklu kumaşlarını, dünya pazarlarından mahrum bırakmıştır. Sonra Hindistan’a kendi ipliğini sokmuştur. Böylece pamuklu kumaşın anavatanı olan Hindistan’ı pamuklu kumaşa boğmuştur. 1818 yılından 1836 senesine kadar İngiltere’den Hindistan’a yapılan iplik ihracatı, inanılmaz oranda artmıştır. Bu süreçte, aynı zamanda, İngilizler, Hindistan’da büyük katliamlar yapmış, Dakka’nın nüfusu, kısa bir zaman zarfında yüz elli bin kişiden yirmi bine düşmüştür (Marx, 1997: 37). Ferro’nun, 19. yüzyıl İngiliz sömürgeciliğine dair şu yazdıkları, esasında modernliğin sömürgecilik zihniyetini ve politikasını özetler mahiyettedir: “Sömürge imparatorluğu inşa edenler arasında en devasa tasarıyı gerçekleştiren Cecil Rhodes’tu. ‘Tüm savaşa son vermek için dünyanın olabildiğince en büyük bölümünü kendi yasalarımız altına almalıyız’, diyordu, yani Britanya’nın yasaları altına. İlk elde, Afrika’nın Anglosakson uygarlığına tabi kılınması gerekiyordu, sonra Güney Amerika, Kutsal Topraklar vb. işgal edilmeliydi, derken Birleşik Devletler Britanya İmparatorluğu’na yeniden tümünden bağlanarak İmparatorluk Parlamentosu’nda temsil edilme hakkı almalıydı” (2011: 145).

Modern Batı 20. yüzyılda da sömürgeciliğine devam etmiştir. Emperyal Batı, başta Asya toplumları olmak üzere dünyanın en uzak köşelerini ele geçirmek ve yağmalamak için Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı başta olmak üzere büyük savaşlar çıkarmıştır. Batı’nın sömürgeci emelleri yüzünden çağımızda 100 milyondan fazla masum insan katledilmiştir. Giddens’in tespitlerine göre, 20. yüzyıl, bir savaş yüzyılıdır. 20. yüzyılda şimdiye kadar 100 milyondan fazla insan çatışmalarda ölmüştür. Eğer bir nükleer savaş meydana gelse, insan kaybı sarsıcı boyutlara ulaşır. Batılı süper güçler arasında çıkacak bir savaş insanlığı tamamıyla ortadan kaldırır (Giddens, 1994: 16-17). Sadece 20. yüzyılın en büyük sömürgeci gücü olan ve “yerleşimci sömürgeci bir toplum” (Chomsky, 2014: 11-12) olarak tanımlanan Amerika’nın 1945 yılında Japonya’nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine attığı atom bombası sonucu 250.000 civarında insan ölmüş ve yüzbinlerce insan yaralanmıştır (Chomsky ve Vltchek, 2014: 191; Garaudy, 2007a: 13-14). Yine, Amerika’nın Vietnam işgali sonucu çıkan savaşta, yani Vietnam Savaşı’nda (1954-1975) 3 milyon insan ölmüştür. Vietnam Savaşı’nda ölen Vietnamlıların sayısı nüfusun %17’sine eşittir (Herman ve Chomsky, 2017: 34). Ayrıca Amerika’nın 1991 yılındaki Irak işgalinde (Körfez Savaşı’nda) 1,2 milyon insan ölmüştür (Yusufoğlu, 2005: 174). Kısaca, Eric Hobsbawm (2008: 1), 20. yüzyılın “yazılı tarihin en caniyane yüzyılı” olduğunu, 20. yüzyılda savaşlar sebebiyle ölen insanların toplamının 187 milyon olarak belirlendiğini dile getirmiştir.

Sözün kısası, modernlik, yüzyıllar önce Avrupa’da doğan ve sonraları tüm dünyayı tesiri altına alan bir süreçtir (Giddens, 1994: 9). Modernlik, her yere yayılan ve hiç kimsenin durdurmaya muktedir olmadığı bir olgudur (Laroui, 1993: 75). Modernlik, esas itibarıyla, “hâkimiyet dürtüsü”dür (Bauman, 2000a: 176). Dolayısıyla, modernlik, yapısal olarak “ihlal edici” bir oluşumdur (Bauman, 2000b: 71). Modernlikle sömürgecilik iç içedir. Dünyanın en büyük sömürgeci güçleri, modernliğin kalesi olan Batı ülkeleridir. Modern Batı uygarlığı sömürüyü ve totalitarizmi kendisine şiar edinerek bütün dünyaya ve gezegenin doğal kaynaklarına saldırmıştır. Özü itibarıyla, Batılının sömürgeci

anlayışını, Cecil Rhodes, “elimde olsa gezegenleri ilhak ederdim” (Arendt, 1998: 7), şeklinde açıkça dile getirmiştir.

3. Irkçılığı Doğuran Bir Sistem Olarak Modernlik

Modernlik, ırkçılıkla ilişkilidir. Modernlik, ırkçılığı doğurmuş, büyütmüş ve onu her daim ön planda tutmuştur. Irkçılık, modernliğin ortaya çıkışından bu yana varlığını sürdürmektedir. Irkçılık, modernliğin gündeminden hiç düşmemiştir. Bugün modernliğin vitrininde yer alan ayrıcalıklı sözcükler arasında ırkçılık sözcüğü hemen göze çarpmaktadır.

Modernlik, ırkçılığı olanaklı kılmıştır. Ayrıca modernlik ırkçılık için bir talep de yaratmıştır. Irkçılık, modern olmayan savaşılarda sıkça kullanılan “modern bir silah” olmuştur (Bauman, 1997a: 90). Irkçılık, modernliğin temelini teşkil eden ve sömürgeciliği içeren kapitalizm ile doğmuştur. Alex Callinicos, ırkçılığı, kapitalizmin dünya ölçeğinde üretim tarzı haline gelmesiyle ortaya çıkan bir olgu olarak değerlendirmiştir. Irkçılığın meydan gelmesi, 17. ve 18. yüzyıllarda köle emeğinin kullanılmasıyla bağlantılı olarak yorumlanmıştır (Özbek, 2003: 56). Nihayetinde, sosyal bilimler literatüründe ırkçılık ve kapitalizm arasında karşılıklı bir ilişki kurulmuştur (Miles, 2000: 96). Irkçılık, modernlikle içi içe olan kapitalizm ve sömürgecilik ile beslenip boy atmaya başlamıştır (Şenel, 1993: 78). Irkçılık, Batı’nın sömürgecilik dönemiyle doğrudan bağlantılıdır (Özbek, 2003: 53).

Kapitalizmle içi içe olan ırkçılık, insanların eşit olduğu düşüncesine karşıdır. Irkçılığın çekirdeğinde “insanların (ya da insan gruplarının) eşit olmadığı düşüncesi” vardır (Duyar, 2003: 406). Nitekim kapitalizmin doğuşundan ve sömürgeciliğin yaygınlaşmasından itibaren Avrupalılar, dünyanın geri kalan kısmındaki insanları (ötekileri), kendileriyle eşit görmemişler ve onları “zalim”, “barbar”, “imansız”, “vahşi”, “yamyam” vb. şekilde tanımlamışlardır (Miles, 2000: 32-35).

Modernlik, hoşlanılmayan öteki, yabancı düşmanlığı, kovma ve yok etmeye dayalı ırkçılığı beraberinde getirmiştir. Modernlik, “heterofobi”ye, yani öteki/farklılık korkusuna dayalıdır (Bauman, 1997a: 90-95). Modernlik, ırkçılığın her unsurunu, yani öfkeyi, saldırganlığı, yıkıcılığı, şiddeti ve önyargıyı üretmiştir. Modernlikte, “azınlık karşıtı önyargı” (Adorno, 2003: 15) önemli bir problem haline gelmiştir. Modern toplum, ırkçı kökleri ve özelliğinden dolayı “nefret” üzerine inşa edilmiştir. Günümüzde “nefret ediyorum, öyleyse varım” (Bauman ve Obirek, 2018: 154) anlayışı ön plana çıkmıştır. Modernliğin ırkçı boyutunu “yabancı”dan nefret etme ve “yabancı düşmanlığı”nda somut olarak görmek mümkündür. Bauman, modern dünyada ırkçılığın yaygınlaştığını, yani “gezegenin üzerinde yabancı düşmanlığı hayaleti”nin gezindiğini iddia etmiştir (Bauman, 2009: 155). Modernliğin başlarından bu yana savaşların ya da despotizmlerin canavarlığından ve açlık yüzünden kaçıp diğer halkların kapısını çalan mülteciler, modern toplumlarda “yabancı” olarak görülmekte (Bauman, 2018a: 14) ve kötü muameleye maruz kalmaktadırlar.

Irkçılık, farklılıktan nefret eder, ayrımcılığı esas alır ve farklı olanı aşağılar. Bu yönüyle Wieviorka’ya göre, ırkçılık, aşağılamanın ve ayrımcılığının gösterisi olarak Rönesans’tan itibaren Avrupa’nın merkez olduğu muazzam değişimler bağlamında gerçekten bir hız kazanmıştır” (Wieviorka, 1997: 214). Bauman ile Foucault, modernliğin 17. ve 18. yüzyıllarda başlayan sosyal düzen arayışlarının modern üç projeye iç içe geçtiğini, bunların da ulus-devlet, “bahçeci” devlet ve disiplinci devlet olduğunu savunmuşlardır (Rattansi, 1997: 36). Foucault, modern toplumlarda ırkçılığın devletin öldürme ihtimalinin ana şartı olduğunu ileri sürmüştür (Taylor, 2012/2018: 145). Foucault, “ırkçılıktan geçmemiş hiçbir modern devlet işleyişi olmadığını” (2002: 260) savunmuştur. Foucault, tıpkı Bauman gibi, Nazi devleti ve toplumu örneği üzerinden modernlik-ırkçılık ilişkisine vurgu yapmıştır. Foucault, Nazi devletinin ırkçı, kıyııcı ve intiharcı devlet olduğunu, Yahudilerle birlikte, Yahudilerin simgesi ve belirtisi olduğu tüm öteki ırkların ortadan kaldırılmasını istediğini belirtmiştir (Foucault, 2002: 266). Bauman ise, modernlik analizinde daha çok “bahçeci” devlet sözcüğünü kullanmıştır. Bu çerçevede, modernlik, ırkçılığı temel alan, yani farklı, aykırı ve yabancı olanı yok eden bir sistem inşa etmiştir. Bauman’a göre, modern çağ, bahçecilik çağıdır. Toplum, tasarım gerektiren ve üzerine ekim yapılacak bir bahçedir. Her bahçivanın bildiği gibi, bahçeciliğin temel yönü, yabancı otların temizlenmesidir. Yani tasarıma uyan bitkilerin, uymayan bitkilerin

zararlarına karşı korunmasıdır (Bauman, 2001: 283-284). Bauman'a göre, modern kültür, özünde bir bahçe kültüründen ibarettir (Bauman, 1997a: 125) ve bütün bahçe düzenlemeleri, bazı bitkileri yabancı bitkiler sınıfına koyar (Bauman, 2001: 277). Son tahlilde, modern devlet, özünde "bahçeci bir devlet"tir (Bauman, 2003: 34). Bahçıvanlar da, tasarılarını tahrip eden yabancı otlardan, eş deyişle güzelliğin ortasındaki o çirkinlikten nefret ederler. Onlara göre, yabancı otlar, güzel ve düzenli bir bahçenin oluşturulması için ölmelidirler (Bauman, 1997a: 125).

Sözün kısası, modernlik ile ırkçılık arasında güçlü bir bağ vardır. Modernlik ilerledikçe her türlü negatifiklik, özellikle de ırkçılık artmıştır. Modernliğin ortaya çıkışıyla doğal olan her şey bozulmuştur. Modernliğin doğuşu, aslında vahşi kültürlerin "bahçe kültürlerine" dönüşmesi sürecidir. Modernlik, "avlak bekçileri"ni "bahçıvan"a dönüştürmüştür (Bauman, 1996: 65). Başka bir deyişle, modern toplum, kendine karşı tutumunda avlak bekçisinin yerine bahçıvan benzeri tutumuyla diğerlerinden ayrılan bir toplumdur (Bauman, 1997b: 19). Böylece, modernlik ve onun inşa ettiği sistem, ırkçılığı üretmiş ve çoğaltmıştır. Şenel'in dediği gibi, ırkçılık, uygar toplumlara ve halklara ciddi zararlar vermiş ve büyük acılara yol açmıştır (Şenel, 1993: 147). Modernlik, ırkçı tutumu yüzünden yıkımlara ve katliamlara sebep olmuştur. Eş deyişle, modern çağ, katliam üzerine bina edilmiş ve daha çok katliam yaparak yoluna devam etmiştir (Bauman, 2001: 239). Modern Batı'da devlet, ırkçılığın yolunu açmıştır. Örneğin, Alman devleti, politik süreci ve Alman milletinin yapısının ve karakterinin hayal gücünü kasten ırkçılaştırmış bir devlettir (Miles, 1997: 243). Modern çağın ırksal söylemi ve ırkçı politikası, "temizlikle" iç içedir. Bütün ayrımcı söylemlerde olduğu gibi, ırkçı söylem de temizlik konulu düşünmenin ve modernliğin temizlikten haberli uygulamalarının bütünleyici bir parçasıdır (Bauman, 2000a: 205). Bu çerçevede, modernlik ve "Holocaust" (Holokost, yani Yahudilerin topluca katledilmesi) arasında güçlü bir bağlantı vardır.

4. Modernliğin En Uç Noktası Olarak Soykırım

Modernlik ile soykırım birbirleriyle yakından bağlantılıdır. Modernlik, soykırımı üretir. Modernliğin en tehlikeli boyutu ya da en uç noktası, soykırımı zemin hazırlamasıdır. Modernlik, öncelikli olarak farklı olanı dışlar, aşağılar, böylelikle ırkçılığı üretir. Modern toplumda ırkçılığın yaygınlaşmasının yol açtığı en büyük felâket ise, farklı olanın tasarlanarak topluca katledilmesi, yani soykırımdır.

Modernlik, soykırımı meydana getiren koşulları hazırlamıştır. Soykırım üzerine yazan bazı düşünce adamları, soykırımdan söz edilebilecek şartların modernliğin getirdiği şartlarla çakıştığını, hatta 20. yüzyılın "ilerleme yüzyılı" değil, kesinlikle "soykırım çağı" olduğunu savunmuşlardır (Marshall, 1999: 691). Batı'da modernliğin soykırımcı doğası yüzünden milyonlarca insan öldürülmüştür. Modernliğin başat hale geldiği çağımızda "totaliter ideolojiler yaygınlaşmış, milyonlarca insan katledilmiş, korkunç soykırımlara maruz kalmıştır" (Lévi-Strauss, 2012: 14). Modern çağ, "katliamların efendisi" olmuştur (Kristeva, 2004: 206). Modernlik, bazı olumlu yanlarına karşın kitleleri planlı bir biçimde katletmeyi de kendisine şiar edinmiştir. Bauman'ın dile getirdiği gibi, modernlik, yalnızca daha fazla üretme, hızlı seyahat, varlıklı olma ve özgür hareketle ilgili değildir. Modernlik, aynı zamanda, hızlı ve etkin öldürme, bilhassa akıl ve bilim yoluyla tasarlayarak öldürmelerle de ilgilidir (Bauman, 2001: 252-253). Batı modernliğinin bir yönü, soykırımlar, sömürgeci baskılar ve "Yahudi soykırımı" ile bağlantılıdır (Rattansi ve Westwood, 1997: 11). Modernliğin soykırımcı yönünü gösteren en net örnek, 1930'ların ortasında modern Batı'nın gözü önünde Nazilerin Yahudileri topluca katletmesi olayıdır.

Bilindiği üzere, Holocaust, Nazilerin, masum Yahudilere uyguladığı, toplu halde öldürme olayıdır (Bauman, 1997a: 9). Holocaust, modernliğin meşru ürünüdür (Bauman ve Tester, 2017: 74). Bauman, Holocaust'ın modern hayatın bir neticesi olduğunu, rasyonel olarak planladığını ve organize edildiğini ileri sürmüştür (Abercrombie, Hill ve Turner, 2006: 165). Holocaust, esasında "modernliğin ilerici maskesinin arkasındaki korkunç gerçeğin tüyler ürperten" (Rattansi, 1997: 63) bir olaydır. Holocaust, modern uygarlığın bir görünümü, onun doğal/normal ürünü ve tarihsel eğilimidir (Bauman, 1997a: 23). Holocaust, modernliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Bauman'ın kendi deyişle, Holocaust, kökü bütünüyle kurutulmamış modernlik öncesi dönemin vahşet kalıntılarının

irrasyonel bir taşma olayı değildir. Holocaust, modernliğin inşa ettiği evin meşru bir sakinidir (Bauman, 1997a: 37).

Holocaust, modernliğin barbarlığından ve totaliterliğinden kaynaklanan büyük bir lekedir. Bu hususta, Habermas (2007: 49), 20. yüzyılda ön plana çıkan totaliter rejimler deneyiminin ve Holocaust'un (Avrupalı Yahudilerin izlenmesi ve yok edilmesi sürecinin) günümüz Avrupa'sına damgasını vurduğunu iddia etmiştir. Holocaust, Batı'nın modern akılcı toplumunda, Batı uygarlığının en yüksek sahnesinde, modern insanın kültürel zaferinin zirvesinde meydana gelmiş ve uygulanmıştır. Bu yüzden Holocaust, modern uygarlığın, modern toplumun ve kültürün ana sorunudur (Bauman, 1997a: 11). Gilbert Achcar'ın (2012: 110) dediği gibi, Nazi barbarlığı, ilerlemiş bir Batı uygarlığının en gözde öğelerinden biri tarafından üretilmiştir.

Holocaust, modern dünyaya damgasını vuran Fransız Devrimi'nden, Amerika'nın keşfinden ve tekerleğin icadından farkı olmayan bir olaydır. Holocaust, diğer olaylar gibi tarihin akışını değiştirmiştir (Bauman, 1997a: 118). Holocaust, özünde kötü ruhlu ve karakterli insanların masumlara karşı işlemiş olduğu korkunç bir suçtur (Bauman, 1997a: 7).

Modernlik, özellikle de onun akılcılaştırma fikri, Holocaust'u üreten asıl mekanizmadır. Modern uygarlık, Holocaust'un gerekli koşuludur. Modern uygarlık olmaksızın Holocaust'u düşünmek mümkün değildir. Holocaust'u düşünülebilir ve mümkün kılan, modern uygarlığın akli esas alan yönüdür, yani akılcı dünyasıdır (Bauman, 1997a: 32). Bauman, Holocaust'un bir modern, bürokratik rasyonalite ve bilimsel akıl paradigması olduğunu düşünmüştür (Rattansi, 1997: 65). Bauman, Holocaust trajedisinde bilimin rolüne vurgu yapmıştır. Holocaust'un gerçekleşmesinde bilimin karanlık boyutu/rolü hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkili olmuştur (Bauman, 1997a: 145). Bauman, Holocaust dramında Alman bilim adamlarının rolünün olduğunu altını özenle çizmiştir. Bauman, Alman bilim adamlarının Nazi lokomotifince, saf ırktan meydan gelmiş ve Alman egemenliğinde bir dünyaya götürülen trene gönüllü olarak bindiklerini ifade etmiştir (Bauman, 1997a: 146). Batı uygarlığı, insanlığa gaz odalarını sağlamış bir uygarlıktır (Luraghi, 2000: 18). Batı, gaz odaları üreterek Yahudilerin kolayca ve topluca katledilmesinin yolunu açmıştır.

Bauman, Holocaust, yani Yahudilerin topluca katledilmesi için öncelikle Almanların kitle suçunun faillerine dönüştürüldüğünü vurgulamıştır. Başka bir deyişle, Holocaust, Almanlara, şiddet yetkisi verilmesi ve eylemlerin rutinleştirilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir (Bauman, 1997a: 41). Holocaust olayında sadece Nazi liderlerinin değil, onlarla işbirliği yapan milyonlarca insanın da rolü vardır. Bauman'a göre, milyonlarca Yahudi'ye yönelik olarak yönetimdeki Nazi liderleri ve subayları tarafından başlatılan ve yönlendirilen katliam, milyonlarca "sıradan insan"ın işbirliğini gerektiren büyük bir bürokratik operasyondur. Holocaust trajedisinde bu kişiler, kurbanları gaz odalarına götüren trenleri sürmüşler, zehirli gazları üreten ve ceset yakma fırınları inşa eden fabrikalarda çalışmışlardır. Aslında sıradan Almanlar, topyekûn imha görevine önemli katkıda bulunmuşlardır (Bauman, 1998: 147). Holocaust'taki amaç, Yahudileri Almanlıktan çıkarmaktı. Bunun için "Yahudi ve bit" bağlantısı kurulmuş, "öz-arınma" ve "siyasal temizlik" öne çıkartılmıştır (Bauman, 1997a: 48). Bauman'a göre, Holocaust için bir Nazi propagandası yapılmış, söz konusu propaganda ustaca yürütülmüş ve hiçbir masraftan kaçınılmamıştır. Nazi propagandasıyla, Yahudilere iğrenç suçlar ve nefret uyandırıcı kalıtsal kötülükler yüklenmiştir. Ayrıca modern uygarlığın hijyenik hassasiyeti kullanılarak, normalde haşerelere ve bakterilere karşı uyanacak korkular ve fobiler, Yahudilere yöneltilmiş, modern bireyin sağlık ve hijyen saplantısına hitap edilmiş, Yahudilik, nihayetinde "bulaşıcı bir hastalık" gibi gösterilmiştir (Bauman, 1997a: 163). Dünyayı düzenlemek için tüm pisliklerini temizleme ve yakma fikri, ayrıca bu fikrin pratik edilebilir olduğu düşüncesinin tohumları Hitler'in kafasında o dönemin Avrupa biliminin ve sanatının başkenti olan Viyana'nın sokaklarında gezinirken oluşmuştur (Bauman ve Lyon, 2013: 85). Hitler, insanlığa hizmeti, yani Yahudilerin topluca öldürülmesini, "haşerenin soyunun kurutulması" olarak tanımlayarak kendisinden sonra bütün Nazi anlatısının da rengini belirlemiştir (Bauman 2003: 67). Benzer bir biçimde, Amerikalılar, savaştıkları Japonları bir çeşit "hayvan" olarak görmüş ve yok etmeye çalışmıştır. Bu bağlamda, Pasifik Savaşı'nın gazilerinden olan Paul Fussell'in anlattıklarına göre, Amerikalılar, Japonların insan olmadığını, onların "küçük sarı hayvanlar" olduğunu düşünmüşlerdir. Amerikalılar, Japonları, "bit",

“yarasa”, “sıçan”, ve “maymun” olarak betimlemişlerdir. Amerikan ordusunun bültenlerinde “büyük imha görevi”nden söz edilmiştir. Japonların elindeki adalara çıkan Amerikan deniz erlerinin miğferlerinde ise “kemirgen imhacısı” yazısı yer almıştır (Bauman, 2003: 66).

Netice itibariyle, soykırım, modernliğin getirdiği felâketlerin en büyüğüdür. Modern Batı toplumlarında soykırım, devletin planladığı ve uyguladığı bir insanlık trajedisidir. Irving Horowitz’in ileri sürdüğü üzere, soykırım, bürokratik bir devlet mekanizmasının masum bireyleri örgütlü ve sistemli şekilde yok etmesidir (Marshall, 1999: 691). Modernlik, farklı ve aykırı olanı temizleyerek ve ortadan kaldırarak soykırıma yol açmıştır. Bauman’ın belirttiği gibi, modernlikte temizlik, bir idealdir ve bir “düzen” vizyonudur. Modernlik, “düzen” üzerinde düşünülen bir zamana aittir (Bauman, 2000c: 14; 2003: 14). Modernliğin düzen anlayışı, nüfusun bir kısmına “işe yaramaz”, “yetersiz”, “istenmeyen” damgasını vurur (Bauman, 2018b: 18). Modernlik, düzeni esas alır, düzenin bekası için nefret ettiği müphemliğe ihtiyaç duyar. Bauman’ın ifadesiyle, düzen ve müphemlik kadar birbirlerini terk etmeye dirençli bir eş nadiren bulunur. Müphemlik, düzenin onsuz yaşayamadığı bir düşmandır (Bauman, 2001: 277-278). Modernliğin gururu ve bütün bileşenlerinin köşe taşı olan “düzen” için Sigmund Freud’un “zorlama”, “tanzim” ve “baskı” sözcükleri önemlidir. Modernliğin hoşnutsuzlukları ise “aşırı düzen”den kaynaklanır (Bauman, 2000c: 9). Dolayısıyla soykırım, “düzenin yeniden sağlanması”nın en iğrenç metodudur (Bauman, 1998: 73). Böylece modernlikle birlikte insanlığın kitleler halinde imha edildikleri “ölüm kampları” ortaya çıkmıştır. Günümüzde Batı uygarlığının maddî ve manevî ürünleri arasında ölüm kampları ön planda yer almaktadır (Bauman, 1997a: 17). Çağımızda Batı sisteminin vahşiliği yüzünden dünyanın her yanını ölüm korkusu sarmıştır. Adorno’nun yerinde belirlemesiyle, “ölüm toplama kamplarında yepyeni bir dehşete bürünmüştür: Auschwitz’ten bu yana ölümden korkmak, ölümden daha beterinden korkmaktır” (Adorno, 2016: 336). Ölüm kampları, modern bir icattır. Bu kamplar, sadece modernliğin her şeyden fazla övündüğü başarıları, yani gözde çocukları olan rasyonalite, bilim ve teknoloji ile mümkün olan bir icattır (Bauman, 2001: 253-254). Foucault, günümüzde modern dünyada, yeni türden bir “kapatma”nın yaygınlaştığını belirtmiştir. Bu noktada, Foucault’ya göre, Nazilerin iğrenç toplama kampları, bu yeni türden kapatılmanın kanlı, vahşi, şiddetli ve insanlık dışı biçimini göstermiştir. Böylece, Yahudiler, komünistler, eşcinseller, Çingeneler, serseriler, siyasi ajitatörler ve işçiler hepsi aynı kampa kapatılmışlardır. Foucault, günümüzde aynı şeyin çok daha gizli ve örtülü bir şekilde, görünüşte bilimsel tarzda oluştuğundan söz etmiştir (Foucault, 2000b: 106-107). Son tahlilde, Bauman’ın tezleri doğrultusunda modernlik ile Holocaust arasındaki ilişki çok nettir. Holocaust, insanlık tarihinin en korkunç olaylarından biridir. Holocaust, bir toplum mühendisliği olan modernliğin, yani akılcı düşünceye dayalı bürokrasinin ve sosyal mühendisliğin bir ürünüdür.

5. Sonuç

Modernliğin başlangıç döneminde, yani erken modern dönemde yazan William Shakespeare, 1603 yılında yayımlanan *Hamlet* kitabına “dünya çığırından çıkmış” (Shakespeare 1995: 43), diye yazmıştır. Shakespeare’den hareketle günümüzün meşhur teorisyenlerinden Jacques Derrida, “dünya kötüye gidiyor, çağımız menteşelerinden çıktı” (Derrida, 2001: 123), şeklinde doğru bir tespit yapmıştır. Gerçekten, dünya ve insanlık çığırından çıkmış, modernlikle birlikte dünya, olumsuzlukların çoğaldığı bir mekân haline gelmiştir. Dünyanın kötüye doğru gitmesinde Avrupa’nın 1492’de Amerika’nın işgaliyle büyük bir ivme kazanan sömürgeciliğinin payı büyük olmuştur. Sömürgecilik üzerine yazan Blaut’un dediği gibi, 1492 sonrasında Avrupa’yı ve Amerika gibi sınır ötesindeki Avrupalılaştırmış kültür alanlarını palazlandıran buna karşın Asya, Afrika ve Latin Amerika’nın geri kalıp kötü şartlara sahip olmalarına yol açan temel süreç, sömürgeciliktir (2012: 12-13).

Sömürgecilikle birlikte yol alan modernlik, insanlığın duvara toslamasına sebep olmuştur. Giddens’in meşhur benzetmesiyle, modernlik, çok büyük bir güce sahip olan başı boş bir araç gibidir. Kendine direnenleri ezip geçer. Bu aracın üzerinden gittiği alan etki gücü oldukça yüksek risklerle doludur (Giddens, 1994: 125). Modernlik, insanî olan her şeyi kırıp geçirmiş, dramalara ve

trajedilere sebep olmuştur. Modernlikle birlikte ıstıraplar artmıştır. Modernliğin ruhunu teşkil eden akılcılaştırma zamanla akıldışıya yol açmış, modern toplum totaliter bir karakter kazanmaya başlamıştır. Bauman'ın da belirttiği üzere, ağır, katı, yoğun ve sistemsel modernlik, “totaliter bir rejim” doğurmaya müsait bir sistemdir (Bauman, 2017: 54). Bu çerçevede, modernliğin sıkıntılı doğası, toplumları tahrip etmiş, “panoptik bir toplum” (Foucault, 2000b: 135), yani gözetim/denetim/gözetleme toplumu inşa etmiştir. Walter Benjamin'in ileri sürdüğü üzere, “modern çağ cehennemnin çağı” (Parini, 2001: 81) haline gelmiştir. Modern dünya için artık unutulamaz olan olaylar, Auschwitz, Gulag takımadası ve Hiroşima olmuştur (Safranski, 2015: 13). Çağımızda huzursuzluklar ve tedirginlikler ön plana çıkmış, “huzursuzluk ve ilgisizlik durumu” (Mills, 2000: 26) yaygınlaşmış, özellikle de huzur eksikliğinden ötürü Batı uygarlığı yeni bir barbarlığa doğru (Nietzsche, 2003: 234-235) hızlıca yol almış; insanlık, daha insanî bir seviyeye çıkmak yerine oldukça ürkütücü olan yeni türden bir barbarlığa düşmüş (Horkheimer ve Adorno, 1995: 11) ve “barbarlık çağına girdiğimiz”den (Henry, 1996: 11) söz edilmeye başlanmıştır. Richard L. Rubenstein'a göre, uygarlıkla barbarlığın birbirinin antitezi olduğunu düşünmek doğru değildir. Yaratma ve yok etme, uygarlığın birbirinden ayrılmaz yönleridir (Bauman, 1997a: 27). Avrupa kıtası ağır ağır fakat kesin olarak barbarlığa doğru hızlıca ilerlemektedir (Césaire, 2007: 67). Thomas Hobbes'un daha 17. yüzyılda insanın içinde olduğunu öngördüğü hayvanın, modern toplumda bütün saflığı, gücü, kabalığı ve vahşiliğiyle ortaya çıktığı, Hobbes'a dönüş olduğu (Bauman, 2018d: 21-22), yani bugünlerde herkesin herkese karşı savaştığı, yeniden canlanmış Hobbeçu bir dünyanın içinde yaşadığımız bir gerçektir (Bauman, 2018a: 89). Çünkü Antonio Gramsci'nin unutulmaz deyişiyse, insanoğlunun üzerinde modern uygarlığın sadece cilası vardır. Onu hafifçe kazdığımızda altındaki kurt derisihemen ortaya çıkar (Santucci, 2001: 51). Kısaca, modern Batı'nın sömürgeci, savaşı, saygısız, barbar ve ırkçı eğilimleri olduğu bir gerçektir (İlhan, 2001: 56).

Sözün kısası, Batı sistemi olan modernlik, sömürgecilikle gelişmiştir. Sömürgecilik, akla ve aklın egemenliğine dayanan modernliğin yaşama iksiri olmuştur. Foucault'ya göre, sömürgecilik, etraflıca ve derinliğine düşünülmüş, kesinlikle istenmiş, bilinçli ve akılcı bir tekniktir. Aklın iktidarı,özünde kanlı bir iktidardır(2000d: 176).Batı, kendi sistemini sürdürmek ve dünyaya egemen olmak için dünyanın her tarafını sömürmektedir. “Çağımız, sömürünün çeşitli şekillerde yeryüzüne yayılmasına şahit olmuştur” (Şeriati, 1998: 13). Modernlik, farklı olanı yok eden ve katleden bir sistem getirmiştir. Modernlik, “farkların ortadan kalkması”nı (Bauman, 1997a: 85) sağlayan, farklılıkları “bir utanç kaynağı” olarak gösteren ve onları sabit ve kayıtlı adreslere yerleştiren (Bauman, 2018c: 307), yani ırkçılık üzerine oturmuş bir düzen inşa etmiştir. Modern toplumda yabancılar, düzeltilmesi gereken bir garabet olarak değerlendirilmiştir (Bauman, 2000c: 32). Modern toplum sisteminde yabancılar, düşmandan daha tehlikeli ve korkutucu kişiler şeklinde görülmüştür (Bauman, 2003: 77). Bauman, modernlikte yabancıları dışlama, sürme ve ortadan kaldırma yönünde çılgın girişimler bulunduğunu belirtmiştir (Öztürk, 2017: 5).

Özü itibarıyla modernlik, yabancıya tiksinti duyan, insanları ötekileştiren ve yıkıcılığı güçlendiren ırkçılığı beslemiş ve büyütüştür. Diğer yandan, Bauman'ın belirttiği gibi, modernlik, soykırımı mümkün kılmıştır. Modernlik, soykırımın yeterli nedeni olmasa da gerekli koşuludur (Bauman, 2003: 70-71). Soykırım, modernlikle yaygınlaşan “toplum mühendisliği”nin bir pratiği olmuştur. Modern soykırım, akıldışı bir eylem değildir, aksine akılcı bir toplum mühendisliği uygulamasıdır (Bauman, 2003: 55). Modern soykırım, aynı zamanda, modern kültür gibi bir bahçıvanlık işi (Bauman, 1997a: 126) haline gelmiştir. Modernlik, katliamlara sebebiyet vermiştir. Modernliğin kıyımı, tıpkı tasarlanan bir “bahçe”nin düzeni ve güzelliği için içindeki yabancı otların yok edilmesi gibi “yaratıcı” bir yıkımdır. Hitler için bu tasarım “ırkı temiz bir toplum”, Lenin için ise bu “sınıflı temiz bir toplum”dur. Her ikisinde ortak olan, homojen bir toplum kurmaktır (Bauman, 2001: 258).

Son tahlilde, modernliğin insanlık için yol açtığı ciddi felâketlerin başında sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım gelmektedir. Modernlik, sömürgeciliğe, ırkçılığa ve soykırımı imkân tanıyan bir sistemdir. Modernliğin en büyük defoları olan sömürgecilik, ırkçılık ve soykırım birbirlerini yeniden üreterek ve besleyerek dünyada büyük tahribatlara yol açmışlardır.

Kaynakça

- Abercrombie**, N.; Hill, S. ve Turner, B. S. (2006). *The Penguin dictionary of sociology*. London: PenguinBooks.
- Ahcar**, G. (2012). *Barbarlıklar çatışması*. (Çev. Ateş Uslu). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Adorno**, T. W. (2003). *Otoritaryen kişilik üstüne: niteliksel ideoloji incelemeleri* (Çev. Doğan Şahiner). İstanbul: Om Yayınevi.
- Adorno**, T. W. (2012). *Sahicilik jargonu: Alman ideolojisi üzerine 1962-1964*. (Çev. Şeyda Öztürk). İstanbul: Metis Yayınları.
- Adorno**, T. W. (2016). *Negatif diyalektik* (Çev. Şeyda Öztürk). İstanbul: Metis Yayınları.
- Adorno**, T. W. ve Horkheimer, M. (2013). *Teori ve pratik üzerine bir tartışma (1956)* (Çev. Orhan Kılıç). İstanbul: Metis Yayınları.
- Amin**, S. (2006). *Modernite, demokrasi ve din: kültüralizmlerin eleştirisi*. (Çev. Fikret Başkaya, Uğur Günsür ve Güven Öztürk). Ankara: Maki Basım Yayın.
- Amin**, S. (2010). *Kapitalizmden uygarlığa: sosyalist perspektifi yeniden inşa etmek*. (Çev. Yağmur Dönmez ve Naim Atabağsoy). Ankara: Maki Basım Yayın.
- Amin**, S. ve Kenz, A. (2006). *Avrupa ve Arap dünyası: yeni ilişkinin seyri ve olasılıkları*. (Çev. Kemal Ülker). İstanbul: Versus Kitap.
- Arendt**, H. (1998). *Totalitarizmin kaynakları-2: emperyalizm*. (Çev. Bahadır Sina Şener). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bauman**, Z. (1996). *Yasa koyucular ile yorumcular: modernite, postmodernite ve entelektüeller üzerine*. (Çev. Kemal Atakay). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bauman**, Z. (1997a). *Modernite ve Holocaust*. (Çev. Süha Sertabiboğlu). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Bauman**, Z. (1997b). *Özgürlük*. (Çev. Vasıf Erenus). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Bauman**, Z. (1998). *Sosyolojik düşünmek* (Çev. Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2000a). *Ölümlülük, ölümsüzlük ve diğer hayat stratejileri* (Çev. Nurgül Demirdöven). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2000b). *Siyaset arayışı*. (Çev. Tuncay Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bauman**, Z. (2000c). *Postmodernlik ve hoşnutsuzlukları*. (Çev. İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2001). *Parçalanmış hayat: postmodern ahlâk denemeleri*. (Çev. İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2003). *Modernlik ve müphemlik*. (Çev. İsmail Türkmen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2005). *Bireyselleşmiş toplum*. (Çev. Yavuz Alogan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2009). *Akışkan aşk: insan ilişkilerinin kırılma noktasına dair*. (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: Versus Kitap.
- Bauman**, Z. (2010). *Etiğin tüketiciler dünyasında bir şansı var mı?* (Çev. Funda Çoban ve İnci Katırcı). Ankara: De Ki Basım Yayım Ltd. Şti.
- Bauman**, Z. (2011). *Akışkan modern dünyadan 44 mektup*. (Çev. Pelin Sıral). İstanbul: Habitus Yayıncılık.
- Bauman**, Z. (2013). *Modernite, kapitalizm, sosyalizm: küresel çağda sosyal eşitsizlik*. (Çev. F. Doruk Ergun). İstanbul: Say Yayınları.
- Bauman**, Z. (2016). *Sosyalizm aktif ütopya*. (Çev. Ahmet Araşan). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bauman**, Z. (2017). *Akışkan modernite*. (Çev. Sinan Okan Çavuş). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Bauman**, Z. (2018a). *Kapımızdaki yabancılar*. (Çev. Emre Barca). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2018b). *İskarta hayatlar: modernite ve safraları*. (Çev. Osman Yener). İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Bauman**, Z. (2018c). *Kuşatılmış toplum*. (Çev. Akın Emre Pilgiri). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. (2018d). *Retrotopya*. (Çev. Ali Karatay). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Bauman**, Z. ve Lyon, D. (2013). *Akışkan gözetim*. (Çev. Elçin Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman**, Z. ve Tester, K. (2017). *Zygmunt Bauman ile söyleşiler* (Çev. Mesut Hazır). Ankara: Heretik Yayınları.

- Bauman, Z.** ve **Obirek, S.** (2018). *Dünyaya ve kendimize dair.* (Çev. Burcu Halaç). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Benjamin, W.** (2001). *Pasajlar.* (Çev. Ahmet Cemal). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Berman, M.** (1994). *Katı olan her şey buharlaşıyor.* (Çev. Ümit Altuğ ve Bülent Peker). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Best, S.** ve **Kellner, D.** (1998). *Postmodern teori: eleştirel soruşturmalar* (Çev. Mehmet Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Blaut, J. M.** (2012). *Sömürgeciliğin dünya modeli: coğrafi yayılmacılık ve Avrupa-merkezci tarih* (Çev. Serbun Behçet). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Buck-Morss, S.** (2010). *Görmenin diyalektiği: Walter Benjamin ve pasajlar projesi.* (Çev. Ferit Burak Aydar). İstanbul: Metis Yayınları.
- Casas, B.** (2009). *Yerlilerin gözyaşları: yerlilerin yok edilmesinin kısa tarihi.* (Çev. Oktay Etiman). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Césaire, A.** (2007). *Barbar Batı: sömürgecilik üzerine söylev.* (Çev. Güneş Ayas). İstanbul: Salyangoz Yayınları.
- Childs, P.** (2010). *Modernizm.* (Çev. Vural Yıldırım). Ankara: Sitare Yayınları.
- Chomsky, N.** (2014). *Vahşi ABD emperyalizmi.* (Çev. Özgün Dede). İstanbul: Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık.
- Chomsky, N.** ve **Vltchek, A.** (2014). *Batı terörizmi: Hiroşima'dan insansız hava uçaklarına.* (Çev. Aysel Yıldırım). İstanbul: bgst Yayınları.
- Çeçen, A.** (2005). *Kıbrıs çıkmazı.* İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Derrida, J.** (2001). *Marx'ın hayaletleri: borç durumu, yas çalışması ve yeni enternasyonal.* (Çev. Alp Tümertekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Duyar, İ.** (2003). *Irakçılık.* K. Emiroğlu ve S. Aydın (Ed.). *Antropoloji sözlüğü içinde* (ss. 406-409). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Eğribel, E.** (1994). *Amerikan kimliği. 500. yılında Amerika içinde* (ss. 147-154). (Ed. Recep Ertürk ve Hayati Tüfekçioğlu). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Elliott, A.** (2017). *Çağdaş sosyal teoriye giriş.* (Çev. Selda Taşdemir-Afşar ve Diğerleri). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Engels, F.** (2000). *Tarihsel materyalizm üzerine mektuplar 1890-94.* (Çev. Ömer Ünalın). Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları.
- Fanon, F.** (1996). *Ezilenlerin psikolojisi ve yabancılaşma: siyah deri beyaz maskeler* (Çev. Mustafa Haksöz). İstanbul: Sosyalist Yayınlar.
- Fanon, F.** (2001). *Yeryüzünün lanetlileri* (Çev. Lütfi Fevzi Topaçoğlu). İstanbul: Avesta Yayınları.
- Ferro, M.** (2011). *Sömürgecilik tarihi: fetihlerden bağımsızlık hareketlerine 13. yüzyıl-20. yüzyıl.* (Çev. MunaCedden). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Foucault, M.** (2000a). *Aydınlanma nedir?* (Çev. Eda Özgül ve Özlem Oğuzhan). *Toplumbilim*, (11) 69-76.
- Foucault, M.** (2000b). *Seçme yazılar 3: büyük kapatılma* (Çev.: Işık Ergüden ve Ferda Keskin), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M.** (2000c). *Seçme yazılar 2: özne ve iktidar* (Çev. Işık Ergüden ve Osman Akınhay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M.** (2000d). *Seçme yazılar 1: entelektüelin siyasi işlevi.* (Çev. Işık Ergüden, Osman Akınhay ve Ferda Keskin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M.** (2002). *Toplumunu savunmak gerekir.* (Çev. Şehsuvar Aktaş). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Garaudy, R.** (2007a). *Batı terörü.* (Çev. Ayşe Meral). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Garaudy, R.** (2007b). *Amerikan efsanesi: ABD'nin dünyayı yönetme felsefesi.* (Çev. Cemal Aydın). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Giddens, A.** (1994). *Modernliğin sonuçları.* (Çev. Ersin Kuşdil). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Habermas, J.** (1995). *The philosophical discourse of modernity: twelve lectures.* (İngilizceye Çev. Frederick G. Lawrence). Cambridge: The MIT Press.
- Habermas, J.** (2001). İletişimsel eylem kuramı: 1. cilt/eylem rasyonelliği ve toplumsal rasyonelleşme, 2. cilt/işlevselci aklın eleştirisi üzerine (Çev. Mustafa Tüzel). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Habermas, J.** (2007). *Bölünmüş Batı.* (Çev. Dilman Muradoğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Held, D.** (1987). *Introduction to critical theory: Horkheimer to Habermas.* London: Hutchinson & Co (Publishers) Ltd.
- Henry, M.** (1996). *Barbarlık* (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Herman, E.** ve Chomsky, N. (2017). *Rızanın imalatı: kitle medyasının ekonomi politikası.* (Çev. Ender Abadoğlu). İstanbul: bgst Yayınları.
- Hitler, A.** (2005). *Kavgam.* (Çev. Yağmur Reyhani). İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Hobsbawm, E. J.** (2008). *Küreselleşme, demokrasi ve terörizm.* (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Horkheimer, M.** ve Adorno, T. (1995). *Aydınlanmanın diyalektiği felsefi fragmanlar i.* (Çev. Oğuz Özügül). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İlhan, A.** (2001). *Hangi Batı: anılar ve acılar 2.* Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Jameson, F.** (2004). *Biricik modernite: şimdinin ontolojisi üzerine inceleme.* (Çev. Sami Oğuz). Ankara: Epos Yayınları.
- Jeanniere, A.** (1993). *Modernite nedir? modernite versus postmodernite içinde* (ss. 16-22). (Çev. Nilgün Tütal-Küçük). Ankara: Vadi Yayınları.
- Kellner, D.** (1989). *Critical theory, marxism and modernity.* Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Kristeva, J.** (2004). *Korkunun güçleri: iğrençlik üzerine deneme.* (Çev. Nilgün Tütal). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Laroui, A.** (1993). *İslam ve modernlik.* (Çev. Ayşegül Yaraman-Başbuğu). İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Lash, S.** (1993). *Modernite mi, modernizm mi? Weber ve günümüz toplumsal teorisi. modernite versus postmodernite içinde* (ss. 47-72) (Çev. Mehmet Küçük). Ankara: Vadi Yayınları.
- Lévi-Strauss, C.** (2012). *Modern dünyanın sorunları karşısında antropoloji.* (Çev. Akın Terzi). İstanbul: Metis Yayınları.
- Löwith, K.** (1999). *Max Weber ve Karl Marx.* (Çev. Nilüfer Yılmaz). Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Luraghi, R.** (2000). *Sömürgecilik tarihi.* (Çev. Halim İnal). İstanbul: E Yayınları.
- Marcuse, H.** (1990). *Tek-boyutlu insan: ileri işleyim toplumunun ideolojisi üzerine incelemeler.* (Çev. Aziz Yardımlı). İstanbul: İdea Yayınları.
- Marcuse, H.** (1991). *Karşıdevrim ve başkaldırı.* (Çev. Gürol Koca ve Volkan Ersoy). İstanbul: Ara Yayıncılık.
- Marcuse, H.** (2004). *Technology, war and fascism: collective papers of Herbert Marcuse, volume one.* Douglas Kellner (Ed.). London: Routledge.
- Marshall, G.** (1999). *Sosyoloji sözlüğü* (Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Marx, K.** (1986). *Kapital, Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili, Birinci Cilt.* (Çev. Alaattin Bilgi). Ankara: Sol Yayınları.
- Marx, K.** (1997). *Hindistan'da İngiliz egemenliği. Karl Marx ve Friedrich Engels. Sömürgecilik üzerine içinde* (ss. 33-40) (Çev. Muzaffer Erdost). Ankara: Sol Yayınları.
- Marx, K.** ve Engels, F. (1998). *Komünist Parti Manifestosu* (Çev. Sol Yayınları Yayın Kurulu). Ankara: Sol Yayınları.
- Miles, R.** (1997). *Günümüz Avrupa'sındaki ırkçılığı açıklarken.* A. Rattanshi ve S. Westwood (Ed.). *Batı cephesinde ırkçılık, modernite ve kimlik içinde* (ss. 231-268). (Çev. Sevda Akyüz). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Miles, R.** (2000). *İrkçılık.* (Çev. Sibel Yaman). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Mills, C. W.** (2000). *Toplumbilimsel düşün.* (Çev. Ünsal Oskay). İstanbul: Der Yayınları.
- Nietzsche, F.** (1995). *Deccal: Hıristiyanlığa lanet.* (Çev. Oruç Aruoba). İstanbul: Hil Yayın.

- Nietzsche, F.** (1997). Seçilmiş düşünceler (denemeler). (Çev. Sâmih Tiryakioğlu). İstanbul: Assos Yayınları.
- Nietzsche, F.** (2003). İnsanca, pek insanca 1: özgür tinliler için bir kitap. (Çev. Mustafa Tüzel). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Nietzsche, F.** (2006). İnsan: çoğul ve tekbaşına. (Çev. Kenan Sarılioğlu). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Oreskes, N. ve Conway, E. M.** (2015). Batı uygarlığının çöküşü: gelecekte bir bakış (Çev. Oya Tuğcu Özağaç ve Bora Kabatepe). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Özbek, S.** (2003). Irkçılık. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Öztürk, E.** (2017). Bir 'sosyolog-felsefeci' olarak Zygmunt Bauman'ın akışkan modernite analizinde mülteciler ve mültecilik. *Sosyolojik Düşün*. 2 (2) 1-10.
- Parini, J.** (2001). Benjamin: dar geçitteki aydın. (Çev. Can Kurultay ve Nil Kurtulan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Paz, O.** (1993). Şiir ve modernite. modernite versus postmodernite içinde (ss. 88-103). (Çev. Mehmet Küçük). Ankara: Vadi Yayınları.
- Rattansi, A.** (1997). "Postmodern" bir çerçevede "Batı" ırkçılığı, etnikler ve kimlikler. A. Rattanshi ve S. Westwood (Ed.). Batı cephesinde ırkçılık, modernite ve kimlik içinde (ss. 25-109). (Çev. Sevda Akyüz). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Rattansi, A. ve Westwood, S.** (1997). Yeni ırkçılık ve ırkçı kimlikler. A. Rattanshi ve S. Westwood (Ed.). Batı cephesinde ırkçılık, modernite ve kimlik içinde (ss. 9-22). (Çev. Sevda Akyüz). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Reich, W.** (2002). Faşizmin kitle ruhu anlayışı. (Çev. Bertan Onaran). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Ritzer, G.** (1983). *Sociological theory*. New York: Alfred A. Knopf, Inc.
- Ritzer, G.** (1998). Toplumun McDonaldlaştırılması: çağdaş toplum yaşamının değişen karakteri üzerine bir inceleme. (Çev. Şen Süer Kaya). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Safranski, R.** (2015). Schopenhauer: felsefenin yaban yılları, bir biyografi. (Çev. Ali Nalbant). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Sans, É.** (2006). Schopenhauer. (Çev. Işık Ergüden). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Santucci, A. A.** (2001). Gramsci'yi anlamak. (Çev. Selim Sezer). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Sartre, J. P.** (1995). Hepimiz katiliz: sömürgecilik bir sistemdir. (Çev. Süheyla N. Kaya). İstanbul: Belge Yayınları.
- Sartre, J. P.** (2001). Önsöz. F. Fanon, Yeryüzünün lanetlileri içinde (ss. 7-30). (Çev. Lütü Fevzi Topaçoğlu). İstanbul: Avesta Yayınları.
- Sezer, B.** (1997). Batı dünya egemenliği ve Endüstri Devrimi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Shakespeare, W.** (1995). Hamlet. (Çev. Orhan Burian). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Slater, P.** (1989). Frankfurt Okulu: kökeni ve önemi (Marksist bir yaklaşım). (Çev. Ahmet Özden). İstanbul: Bilim/Felsefe/Sanat Yayınları.
- Şeriatı, A.** (1998). Medeniyet tarihi II. (Çev. İbrahim Keskin). Ankara: Fecr Yayınevi.
- Şenel, A.** (1993). Irk ve ırkçılık düşüncesi. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Şimşek, M. E.** (2016). Modernite, postmodernite ve Bauman. İstanbul: Belge Yayınları.
- Taylor, C.** (1995). Modernliğin sıkıntıları. (Çev. Uğur Canbilen). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Taylor, D.** (2012/2018). Modernliğe karşı durmak: ırk ve ırkçılık konularında Foucault ve Arendt. (Çev. Erkal Ünal). *Cogito*, (70-71) 139-162.
- Timur, T.** (2005). Felsefi izlenimler: Sartre, Althusser, Foucault, Derrida. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Tocqueville, A.** (2015). Amerika'da demokrasi-I. (Çev. Özcan Doğan). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Toulmin, S.** (2002). Kozmopolis: Modernite'nin gizli gündemi. (Çev. Hüsamettin Arslan). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Touraine, A.** (1994). Modernliğin eleştirisi (Çev. Hülya Tufan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Turner, B. S.** (1997). Max Weber ve İslâm: eleştirel bir yaklaşım. (Çev. Yasin Aktay). Ankara: Vadi Yayınları.
- Wagner, P.** (1996). Modernliğin sosyolojisi (Çev. Mehmet Küçük). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Wagner, P.** (2013). Deneyim ve yorum olarak modernlik: modernliğin yeni sosyolojisi. (Çev. İbrahim Kaya). Ankara: Pegem Akademi.
- Weber, M.** (1985). Protestan ahlakı ve kapitalizmin ruhu. (Çev. Zeynep Auroba). İstanbul: Hil Yayın.
- Weber, M.** (1987). Sosyoloji yazıları. Hans H. Gerth ve C. Wright Mills (Ed.). (Çev. Taha Parla). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Weber, M.** (1995). Toplumsal ve ekonomik örgütlenme kuramı. (Çev. Özer Ozankaya). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Weber, M.** (2004). Sosyolojinin temel kavramları ve meslek olarak ilim (Çev. Medeni Beyaztaş). İstanbul: Efkâr Yayınları.
- Wieviorka, M.** (1997). Avrupa'da ırkçılık: birlik ve farklılık. A. Rattanshi ve S. Westwood (Ed.). Batı cephesinde ırkçılık, modernite ve kimlik içinde (ss. 213-230). (Çev. Sevda Akyüz). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Yusufoğlu, Y.** (2005). Küreselleşme @ emperyalizm. İstanbul: Belge Yayınları.

[Extended English Summary](#)

Modernity is a history changing phenomena that has left an irreplaceable mark particularly in the Western world in the last five hundred years. This is the reason why modernity has been at the centre of the works of philosophers, scholars of social sciences, and sociologists. Renowned philosophers and sociologists from the West such as Jacques Rousseau, Georg Wilhelm Friedrich Hegel, Arthur Schopenhauer, Karl Marx, Friedrich Nietzsche, Georg Simmel, Max Weber, Ferdinand Tönnies, Theodor W. Adorno, Walter Benjamin, Herbert Marcuse, Jürgen Habermas, Michel Foucault, Alain Touraine, Jacques Derrida, Fredric Jameson, Jean Baudrillard, Zygmunt Bauman, Ulrich Beck and Anthony Giddens have laid particular emphasis on Modernism and its problematic aspects. These philosophers and sociologists have analysed modernity on various levels. A number of well-known contemporary thinkers and sociologists such as Habermas and Giddens, too, have argued that modernity was still in operation though some others (particularly post-modernists) have claimed that modernity was over only to be replaced by another phase of human history ("liquid modernity" for Bauman and "simulation" for Baudrillard). Analysing the texts on modernity from Rousseau to Bauman in Western philosophy and sociology, one can clearly see that the concept has two faces, one with make-up and the other without. The cosmetically modified face of modernity is false and puts emphasis on freedom, equality, human rights, democracy, justice, peace, brotherhood, prosperity and happiness. Yet the make-up-free face of modernity is its real character. Despite all tuning applied to modernity, time has revealed its flaws, pustules, hunches, crises, and problems. To put it more precisely, the face of modernity that favours war, violence, savagery, rancour, hatred, prejudice, xenophobia, destructiveness, aggression, colonialism, racism, inequality, slavery, injustice, monitoring, imprisonment, exploitation, misery, poverty, isolation, self-centredness, alienation, corruption, risks, and fear has been unveiled in time. An in-depth analysis of modernity shows that the major issues with this concept are barbarism, despotism, totalitarianism, hegemony, terrorism, colonialism, hunger, racism, ethnic cleansing, and genocide. This article focuses on colonialism, racism, and holocaust, only three of the components that build the make-up of modernity.

Modernity is closely related to colonialism, racism, and holocaust for modernity is a colonialism-dependent system. The Western societies based on modernity have grown wealthy and powerful by colonising economic resources and geo-politically crucial states. Therefore, the wealth of the West is more related to their colonisation attempts in other geographical places than their own internal affairs. The most extensive example of the colonialist politics of the Western states, the initial

subject of the story of modernity, is the invasion of the Americas in 1492. During this invasion, Europeans had broken the American continent in pieces in search of valuable metals. During this time, the major concern of European states was gold and gold alone. Again, they had massacred hundreds of thousands of natives during this attempt and become the prosecutors of the bloodiest genocide of modern history. Part of the European wealth today had been obtained by confiscating from the American natives (as in the case of American Indians). Also, in the 19th century, the British had attempted bloody slaughters for the sake of cotton trade in India. Today, it is possible to see the signs of the deconstruction caused by the Western nations all over the world. An example to this is the 1990s American invasion of Iraq for petrol and killing more than a million of Iraqi inhabitants under the cover of preventing the use of chemical weapons. In short, Western colonial ideals to obtain goods such as gold, cotton, and petrol have initiated unspeakable massacres all over the world.

The colonialism-based system of the West has also given birth to racism, the disgrace of humanity. Hand in hand with modernity, colonialism was the driving force behind the construction and spread of racism. In this way, modernity has created a world order that marginalises and humiliates the other. Modernity sees those from outside its order as the enemy. This is the reason why non-Western identities, cultures, and groups are labelled with racist definitions in this system shaped by modernity. It is a known fact that Africans and Asians living amongst European societies are often treated as inferior people. The history of modernity is also rich in mistreatment of Africans due to the colour of their skins. Foreigners in Europe, too, face racist treatment from time to time. Today, tolerance towards foreigners and those with non-European identities is decreasing while racist discourses, tendencies, and treatments are spreading day by day. The Western societies are prejudiced against the people from outside Europe and hostile attitude towards foreigners, foreign workers and refugees is common place. A clear example to this is the inhuman precautions put into action by European states to prevent the Syrian refugees from entering their territory. This hatred-driven attitude towards refugees from Syrian and elsewhere exemplifies the racist tendencies in these states. As it had led to various massacres in history, the racist tendencies born and bred by modernity, therefore, still persists and has the potential to wipe out the other entirely.

Beloved friends to modernity, colonialism and racism pave the way for genocide. Genocide, as a concept, has been one of the greatest acts of human history and the state-driven tragedy of those who had been massacred because of their race, nationality, and belief. The system brought about by modernity has eliminated the other and caused genocidal attempts. The best-known example of these was the Holocaust during which Adolf Hitler, supported by the German nation, has slaughtered millions of Jewish people in mid-1930s. In this article, the idea of genocide is studied in relation to the Holocaust, the mass slaughter of the Jews. In particular, this study aims to analyse the link between the genocidal tendencies of modernity and the Holocaust in relation to Zygmunt Bauman's ideas on the subject.

At length, the aim of this study is to analyse modernity, the problematic heart and soul of the West in the last five centuries, and colonialism, racism, and holocaust, three ever regenerated concepts that are closely related to modernity.